

SEVEROATLANTSKI PAKT I ODBRANA EVROPE

PENTAGON I ATLANTSKI PAKT

Između Vašingtona i drugih prestonica zemalja Atlantskog pakta vode se pregovori po pitanju veličine američkih snaga koje su dodeljene za stalnu odbranu Evrope.

Prilikom sastanka Saveta Severoatlantskog pakta, koji je održan u aprilu 1953. u Parizu, američki ministar inostranih poslova, Dals, dao je u ime republi-kanske vlade tajnu obavezu da će broj američkih divizija u Evropi biti povećan sa 6 na 7. Bilo je predviđeno da sedma divizija stigne na kontinent najdalje u toku proleća 1954. Međutim, Vašington je nedavno doneo sasvim drugu odluku. Pentagon je objavio NATO-u da Amerikanci ne žele da šalju obećanu diviziju.

Evropske prestonice su na ovo odmah reagirale, tražeći od Vašingtona da opozove takvu odluku. Vašington je sada pristao da preduzimanje mera za definitivno utvrđivanje jačine američkih efektiva, koji se stavljaju na raspoloženje Atlantskom paktu, odloži za docnije.

Krajem oktobra o. g. američki ministar odbrane, Vilson, javno je napravio aluziju na jedan projekat koji bi se sastojao u zamenjivanju izvesnih američkih divizija u Evropi jedinicama vazduhoplovstva, što je izazvalo uzbuđenje u evropskim krugovima.

Smatra se da će stav Ajzenhauerove vlade najzad zavisiti od ishoda debate oko stvaranja Evropske odbranbene zajednice. Međutim, obaveštenja koja dolaze iz Pentagona pokazuju koliko se SAD boje da ne dođe do razvoja jedne opasne protivrečnosti između stalne pretnje sovjetske agresije, s jedne strane, i stagnacije evropskih napora za stvaranje jednog zadovoljavajućeg odbranbenog sistema, s druge strane.

Francuska vlada je prva dala potpun odgovor na nedavne Čerčilove preporuke za uključenje Zapadne Nemačke u Atlantski pakt. Ukoliko bi plan ostvarenja Evropske armije propao, Čerčilova ideja bi naišla na dobar prijem u SAD. Međutim, Francuska je smatrala za opravdano da iznese argumente koji pokazuju opasnost ponovnog rađanja *Wehrmachta* u Nemačkoj, bilo da ona bude neutralisana, bilo pripojena Atlantskom savezu.

Stav Francuske. — Stalni delegat Francuske u Atlantskom savetu, Erve Alfan, govoreći na proslavi godišnjice jednog od najvećih američkih listova, rekao je da Francuska ne bi mogla prihvatiti ponovno obrazovanje a u t o n o m n e Nemačke armije. Međutim, on se zalagao za stvaranje Evropske armije, tvrdeći da u takvom sistemu nijedna zemlja, pa ni Nemačka, ne bi mogla svoje oružane snage da upotrebi u nekom drugom cilju sem odbrane. Ta nemogućnost ne bi bila samo pravnog karaktera i ne proizlazi iz ograničenja i diskriminacionih mera koje su bile preduzete posle Prvog svetskog rata. Ona ima tehnički karakter, pošto nacionalno homogene vojne jedinice ne mogu da opstanu, da se snabdevaju i da dobijaju taktičku podršku bez saradnje i pomoći odgovarajućih rodova i službi, pošto svi — u pogledu prinadležnosti i opreme — stoje pod jednim jedinstvenim Evropskim komesarijatom. Pored toga, program naružanja je jedan jedini i nijedna zemlja — bez saradnje sa drugom — ne raspolaže potrebnim arsenalom za vođenje rata koji bi proizašao iz čisto egoističnih razloga.

Nasuprot tome, ako bi Nemačka postala članica Atlantskog pakta, sa nezavisnom oružanom silom, sve ove predostrožnosti bi bile same po sebi uklonjene, tj. opasnost bi bila daleko veća.

(*Tribune de Genève*, 29 oktobar 1953)

POJAČANJE IZGRADNJE AERODROMA U OKVIRU NATO-a

U toku jedne konferencije za štampu, održane u palati Šajo, sutradan posle zadnje nedeljne sednice predstavnika Stalne grupe NATO-a, lord Ismej, generalni sekretar Organizacije Severoatlantskog pakta, bio je u mogućnosti da objavi da će krajem 1953 godine NATO-u biti stavljeni na raspoloženje novi aerodromi i to po jedan nedeljno. Krajem 1952 bilo je 60, dok će krajem 1953 biti 120 aerodroma, od kojih će 90 biti zajednički finansirani od strane 14 zemalja — članica NATO-a, dok će ostalih 30, u Zapadnoj Nemačkoj, biti finansirani od strane SAD, Francuske i Velike Britanije.

Ukupni troškovi za ove aerodrome koji obuhvataju avionske piste dužine 2.400 m, za reaktivne avione, vrlo su visoki i predstavljaju najveći deo od 700 miliona funti sterlinga koji su predviđeni za program t. zv. *infrastrukture* koji je bio postavljen 1951 na konferenciji u Otavi (Kanada).

Pored toga, lord Ismej je izjavio da je Savet Severoatlantskog pakta odobrio plan za fabričaku municije u Evropi, čiji će se troškovi popeti na 1 milijardu dolara; taj će plan biti finansiran od strane proizvođačkih zemalja, kao i pomoću porudžbina *off-shore*, s tim da se ispuni u roku od 2 godine.

Ovi ogromni programi predstavljaju jačanje efikasnosti sadašnjih i budućih vazdušnih snaga Severoatlantskog pakta i izazivaju veliko negodovanje Istočnog bloka, koji na tribini Organizacije Ujedinjenih nacija stalno zahteva demonstriranje i rasturanje vazduhoplovnih baza u Zapadnoj Evropi.

(*Le Figaro*, 26 septembra 1953)

SAD I ZEMLJE AMERIČKOG KONTINENTA

AMERIČKE VAZDUHOPLOVNE BAZE U ARKTIKU

U arktičkim krajevima privodi se kraju izrada čitavog niza vazduhoplovnih baza koje će moći da prime bombardere velikog akcionog radijusa; centralna baza nalazi se u Tuli (*Thule*) na Grenlandu. Niz ovih baza brani severoistočni deo SAD i Kanadu od naleta neprijateljskog vazduhoplovstva.

Baze se nalaze u sastavu Severoistočne komande koja obuhvata prostorijsku od južnog Njufundlanda do jedne meteorološke stanice postavljene na 320 km od Severnog Pola.

Vazduhoplovna baza u Tuli danas ima 4.000 stanovnika; u njoj se mogu snabdevati gorivom teški bombarderi B-36 Komande strategskog vazduhoplovstva i letjeće cisterne koje u vazduhu napajaju bombardere gorivom. Za proteklih nekoliko meseci šest bombardera B-36 operisalo je iz ove baze da bi se utvrdilo kako ovi interkontinentalni bombarderi, čiji radijus akcije iznosi 19.200 km, reaguju na teške arktičke uslove. Pretstoje ogledi sa bombarderima B-47 sa pogonom isključivo na mlaz, koji su brži, ali koji imaju kraći akcioni radijus.

Po svom opštem izgledu, sa svojim zgradama od aluminijuma postavljenim na stubove, tornjem za radio-antenu visokim 378 m, koji se penje u oblake, i svojim naročitim arktičkim vozilima, baza u Tuli izgleda kao slika koju je neki pisac naučnih romana stvorio sebi o mesecu. Mada je baza u Tuli za 90% završena, ona ipak, posmatrana kao prosečna vazduhoplovna baza, izgleda nedovršena.

Baza raspolaže specijalnim radarskim uređajima za »prvu uzbunu« koji će objaviti dolazak neprijateljskih bombardera Severnoameričkom kontinentu i glavnim ciljevima za bombardovanje u SAD.

Amerikanci tvrde da Tula nije bombarderska baza, već samo pomoćni, relejni, aerodrom, sposoban da primi američke bombardere sa najvećim dometom, u slučaju da bude potrebno da oni vrate udarac napadaču; inače, bombarderi ovde

misu stacionirani. Na ovom aerodromu, čije su piste za uzletanje duge 3.000 m, nalaze se mlazni presretači *Lockheed F-94*, helikopteri, meteorološki avioni i avioni za kontrolisanje stanja leda, kao i avioni Vojne transportne službe koji se neprekidno spuštaju i uzleću.

Severoistočna vazduhoplovna komanda obuhvata dve baze na Njufundlandu — baze Harmon i Makendrju; bazu Gus Bej na Labradoru; jednu bazu na Južnom Grenlandu, u Narsarsuaku; bazu Sfondrestrom, koja se nalazi 640 km severno od zapadne obale Grenlanda i nekoliko drugih manjih rezervnih aerodroma, kao i izvestan broj meteoroloških stanica.

(United States Information Service, 10 oktobar 1953)

NOVA ERA U POMORSKIM DEJSTVIMA

Postavljanje kobilice atomske podmornice *Sea Wolf* (morski vuk), koje je sredinom septembra o.g. izvršeno u brodogradilištu Odeljenja za električne brodove u SAD, predstavlja veliki korak unapred u oblasti, takoreći, neograničenih mogućnosti podmorničkog ratovanja. Činjenica da se u doku, u neposrednoj blizini, nalazi i prva podmornica na atomski pogon, *Nautilus*, čija je gradnja već odavno otpočela, pokazuje koliko važnost Američka mornarica pridaje ovom novom tipu podmornice.

Američki ministar mornarice, Anderson, naglasio je da ove dve nove podmornice predstavljaju prva prava podvodna sredstva; one će biti u mogućnosti da hiljadama milja plove pod vodom i to brzinom preko 20 čvorova.

Nova podmornica treba da bude najbolji odgovor na veliku sovjetsku flotu savremenih podmornica (nemačkog tipa), koja se sve više povećava. Kao ofanzivno sredstvo, koje je u stanju da izbacuje dirigovane projektele sa atomskim upaljačima, iz neposredne blizine neprijateljske obale, atomska podmornica obećava da će biti veoma opasno i efikasno oruđe. Postoji čak i mišljenje da nije veoma daleko dan kada će ove podmornice moći da dejstvuju kao podvodni nosači aviona za aparate koji bi bili opremljeni novim sistemom *hidroskija*, kao što je sistem primenjen na avionu *Sea Dart XF2Y-1*.

Prilikom svečanosti povodom polaganja kobilice nove atomske podmornice, ministar Anderson je izjavio da brodovi, avioni i oruđa koji sada predstavljaju materijalnu bazu vojne moći SAD, lagano, ali sigurno, zastarevaju i gube svoju raniju efikasnost — u odnosu na pojavu novih i boljih ratnih sredstava. Prema tome, svake godine se mora izdvojiti jedan deo opštih izvora SAD i upotrebiti za zamenu zastarelog ratnog materijala, jer se samo tako može najlakše i sa najmanje potresa preći sa starog na novo.

(Army Navy Air Force Journal, 19 septembar 1953)

NOVO. AMERIČKO PROTIVAVIONSKO ORUŽJE

Da bi odgovorilo na pretnju vodoničnom bombom, američko Ministarstvo narodne odbrane namerava da protivavionske jedinice snabde sa dva poslednja modela PA oružja koja su američki arsenali proizveli posle Drugog svetskog rata: dirigovanom raketom *Nike* i radarskim topom od 75 mm.

Postolja za izbacivanje rakete *Nike*, po mišljenju vojnih stručnjaka, biće uskoro instalirana u blizini svih većih gradova i industriskih centara. Jedinice za pasivnu odbranu upoznale su se u toku ovog leta sa rukovanjem raketom. Raketa *Nike*, nazvana po imenu boginje pobeđe, predstavlja oružje dugo 8 m sa prečnikom od 35 sm. Ona ima domet veći od 25 kilometara, sa eksplozivnim teretom od 150 kg i brzinom koja prelazi brzinu zvuka.

Uproleće 1952, nad pustinjom u Novom Meksiku, raketa *Nike* uništila je probni bombarder *B-17* koji je leteo bez pilota na visini od preko 10.000 m. Kada se bombarder nalazio na otstojanju od oko 20 km od postolja za izbacivanje rakete, raketa je poletela i u roku od 30 sekundi uništila bombarder. Raketa u svom trupu

nosi radarski aparat koji odgovara na signale koji mu se daju sa zemlje i koji su putem elektronskih talasa dostavljeni mehanizmu koji upravlja raketom. Na taj način raketa može u punom letu da izmeni pravac svog kretanja.

Automatski radarski top kalibra 75 mm pretstavlja oruđe koje može djelovati i danju i noću i u svim vremenskim prilikama, na avione koji lete na visini od 10.000 m. Radar na topu beleži prisustvo aviona čim se avioni nalaze na oko 20 km od baterije i dostavlja podatke elektromehaničkom aparatu za proračunavanje koji čini sastavni deo topa i koji automatski ispaljuje top — pošto prethodno odredi daljinu i pravac. Ovaj top može da ispali 45 granata u roku od jednog minuta. Antena radara, koja se nalazi iznad samog topa, kreće se u krugu od 360 stepeni — svakih 40 sekundi — zajedno sa topom. Ovaj top koji se sam okreće u pravcu aviona prikriivenih oblacima, i koji sam otvara paljbu bez ikakvog drugog rukovodioca sem mehaničara za radar (čiji se zadatak sastoji samo u tome da kontroliše da li je sve u redu), pretstavlja jedno od najčudnovatijih oruđa koja se mogu zamisliti.

(*Agence France Presse*, 7 oktobar 1953)

USAVRŠAVANJE SISTEMA RADIOVEZA U SAD

Planovi za reviziju iskustava iz sistema radioveza u Koreji omogućiće pešadiji, artiljeriji i oklopnim jedinicama, da neposredno govore jedni s drugima, što je ranije pretstavljalo veoma težak proces. Po starom sistemu, artiljerija je imala 120 raspoloživih kanala, ali je samo njih 10 bilo odmah na raspoloženju. Da bi se mogli iskoristiti ostali uređaji, bilo je potrebno da se radioaparati stave na stranu, ponovo našteluju i promene kristali. Bilo je 120 posebnih kristala, po jedan za svaki kanal, tako da je ceo taj proces bio skupocen i zahtevao dugo vremena i truda.

Međutim, sa novim radiostanicama, svih 120 frekvencija su istog trenutka raspoložive, a za sve kanale služi 12 kristala. Stari sistem je pružao artiljeriji 120 kanala, a oklopnim jedinicama 80, tj. 200 kanala za celu jednu diviziju. Novi sistem će još uvek dati artiljeriji 120 frekvencija, ali će pružiti i 170 kanala za zajedničku upotrebu od strane pešadije i oklopnih jedinica, povećavajući, na taj način, raspoloživi broj kanala za 90.

(*Military Review*, oktobar 1953)

ZEMLJE BRITANSKE ZAJEDNICE NARODA

BRITANSKA VAZDUŠNA ODBRANA I NJENO VAZDUHOPLOVSTVO

U britanskom vodećem vojnom vazduhoplovnom časopisu *Air Power* izašao je uvodnik koji tretira pitanje važnosti i prioriteta vazdušne odbrane. Donosimo ovaj članak u izvodu.

U članku se, pre svega, pominiše da se treba pomiriti sa neprijatnom činjenicom da potpuna zaštita od vazdušnog napada ne postoji. Obim zaštite zavisi od jačine i efikasnosti vazdušne odbrane pojedine zemlje. Jačina je pak, ograničena raspoloživim novčanim sredstvima i izvorima ljudske snage, dok je efikasnost u zavisnosti od pronalazačkog duha, sposobnosti produkcije, materijala, industrije, stepena obučenosti i morala naroda.

Britaniji kao isturenom bastionu Zapadne vazdušne odbrane, neophodne su najefikasnije i najjače vazduhoplovne snage koje se mogu stvoriti, pošto bi u slučaju agresije svakako imala da izdrži najjače udarce.

Britanci su mišljenja da bi bila ludost potcenjivati potencijal vazduhoplovstva eventualnog protivnika. U članku se kaže da je jačina sovjetskog vazduhoplovstva veća od ukupne jačine vazdušnih snaga svih zapadnih sila zajedno. Rat u Koreji je pokazao da je sovjetski lovački avion, u pogledu konstrukcije i svojih osobina, bar ravan onim avionima kojima je danas naoružana većina britanskih

eskadrila. Iako se Rusija koncentrisala uglavnom na lovačku avijaciju i onu za neposrednu taktičku podršku, ona sada izgrađuje i jake strategiske bombarderske snage.

S obzirom da Britanci nisu u mogućnosti da prevaziđu jačinu sovjetskih vazdušnih snaga, njihova odbrana od vazdušnih napada mora bazirati na efikasnoj avijaciji, dovoljno jakoj da izvrši postavljene zadatke, ali imajući uvek u vidu da se u Drugom svetskom ratu pokazalo da i brojno jače napadačke snage mogu biti poražene od strane mnogo slabijih, samo ako one imaju bolje avione i bolje obučeno ljudstvo.

Nikada ranije nije potreba za jakom i efikasnom vazdušnom odbranom bila od tako vitalne važnosti kao što je to sada slučaj. U članku se napominje da je predsednik SAD, Ajzenhauer, nedavno izjavio da danas dvadesetak aviona, opremljenih savremenim naoružanjem, mogu u jednom jedinom napadu na neprijateljsku teritoriju da bace onu eksplozivnu snagu koja bi odgovarala celokupnom efektu eksploziva bačenog u toku četiri godine Drugog svetskog rata na Nemačku.

Razmatrajući problem zadovoljenja svih zahteva jake britanske vazdušne sile, pisci članka napominju da je sadašnja međunarodna situacija takva da stvarna opasnost pomračuje sve miroljubive napore pojedinih zemalja; međutim, najveća opasnost ne dolazi od jakih armija i pomorskih snaga, pošto bi njihovo postojanje bez vazduhoplovstva koje bi bilo u stanju da im stvori dovoljan imunitet u odnosu na pustošuća rušenja savremenog rata bilo kratkotrajno. Danas, više no ikada ranije, opasnost leži u jačini i efikasnosti protivničkog vazduhoplovstva.

Prema mišljenju pisaca, nedavne debate u britanskom Parlamentu pokazale su da još postoje ljudi koji ne shvataju pravo stanje stvari i koji, bilo iz nepoznavanja činjenica, bilo iz ljubomornog advokatisanja u korist drugih vidova oružanih snaga, zastupaju neku vrstu »pravedne« raspodele zemaljskih izvora na mornaricu, vojsku i vazduhoplovstvo, bez obzira na tačnu srazmeru tereta koji će na svaki pojedini vid pasti u budućem eventualnom ratu. Ako do njega dođe, verovatno je da neće biti nikakve prethodne opomene; rat bi otpočeo strahovitim vazdušnim napadom na Britaniju i ako bi došlo do probijanja vazdušne odbrane, Britanija bi imala da pretrpi bombardovanje koje bi bilo sto puta strašnije od onoga koje je izdržala Hirošima.

Na osnovu svega napred iznetog pisci zaključuju da glavni teret odgovornosti za održanje egzistencije u slučaju napada počiva na plećima vazduhoplovnih komandanata. Kakvi su to ljudi?

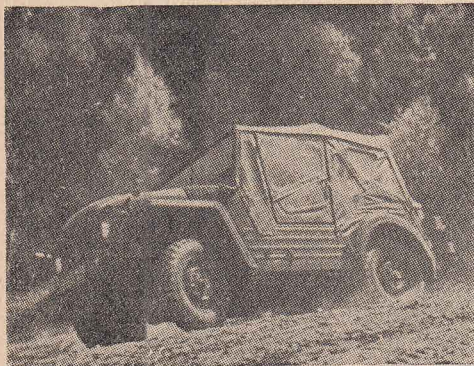
Pisci napominju da je mnogo govoreno o »najmlađem od tri vida oružanih snaga«, kome je usto pripisivana još i izvesna nezrelost. Međutim, oni koji danas upravljaju sudbinom Britanskog vazduhoplovstva isto su tako iskusni u pogledu savremenog ratovodstva kao i njihove kolege u mornarici i kopненоj vojsci. O ovome se vodilo računa i prilikom postavljanja na najviše komandne položaje u Drugom svetskom ratu, a takođe i u okviru NATO-a.

Namedeće se pitanje: u kojoj su meri ove činjenice poznate širim krugovima javnosti? Ukoliko nisu poznate, ističu pisci, to dolazi usled »skromnog ćutanja onih koji se bore i zalažu za izgradnju jakog vazduhoplovstva i koji nailaze na ozbiljne i uznemiravajuće teškoće«. Kada upućeni ljudi skreću ozbiljnu pažnju na potrebu da se napuste zastarele ideje o odbrani i da se vazduhoplovstvu dâ njegovo pravo mesto. pojavljuju se »cinički komentari da Britansko vazduhoplovstvo pati od izvesnog kompleksa inferiornosti«, što je, kako kažu pisci, apsurdno, pošto vazduhoplovni komandanti znaju vrlo dobro veličinu odgovornosti koju imaju da prime na svoja pleća, i vrše svoje dužnosti sa puno hrabrosti i onako kako je to u sadašnjim okolnostima najbolje moguće.

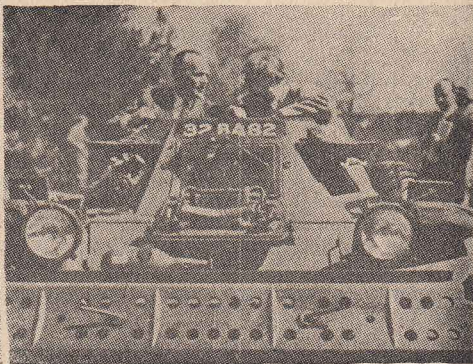
Na kraju članka čini se apel građanstvu da preko svojih predstavnika u britanskom Parlamentu zahtevaju da se osigura što brža izgradnja najjačih i naj-savremenije naoružanih vazdušnih snaga, ne samo u cilju odbrane od vazdušnog napada, već i u cilju sprečavanja agresije i stvaranja podloge za razgovore i pregovore o miru i razoružanju koji bi se vodili na bazi snage, a ne slabosti.

NOVA BRITANSKA BORBENA I DRUGA VOZILA

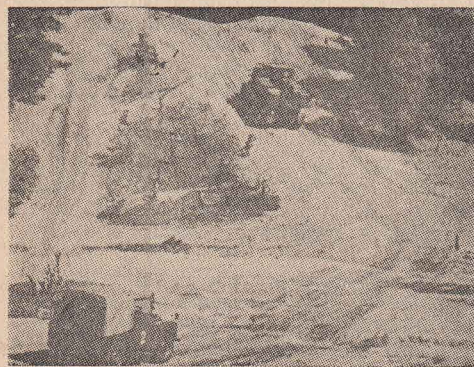
Vojnim stručnjacima evropske odbranbene zajednice nedavno su prikazani poslednji tipovi britanskih borbenih vozila, kao i vozila za opštu upotrebu u oružanim snagama. Neka od njih su tek bila skinuta sa t.zv. »tajne liste«. Prikazivanje vozila izvršeno je na poligonu Naučno-istraživačkog centra za borbeno vozila britanskog Ministarstva snabdevanja, u blizini Čobhama, u pokrajini Sarej (Engleska).

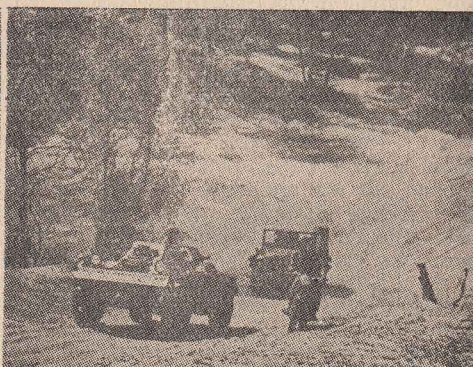
Sl. 1 — Britanska verzija američkog džipa. Kola su sposobna za oštre zaokrete po brdovitom terenu.

Sl. 2 — Nova izviđačka oklopna kola za vezu. Imaju 3 člana posade i kreću se brzinom od preko 90 km/čas.

Sl. 3 — 10-tonski kamion za vučenje oštećenih vozila.

Sl. 4 — Izviđačka oklopna kola (motor od 6 cilindra) koja se odlikuju velikom terenskom pokretljivošću.

Vozila, koja su se kretala po brdovitom terenu, obuhvatala su razne tipove — od motocikla do velikog 30-tonskog traktora koji je u stanju da vuče 60-tonski transporter tenka, na kome je ležao tenk Centurion. Na pravcima kretanja bili su predviđeni osetljivi prolazi i razne terenske prepreke, kao što su: oštri nagibi (u razmeri 1 : 3), zaokreti pod velikim brzinama voženja itd.

Donosimo slike nekih od prikazanih vozila.

(Armor, septembar-oktobar, 1953)

FRANCUSKA I ZEMLJE BENELUKSA

PROBLEMI VOJNE I CIVILNE ODBRANE FRANCUSKE

U francuskom mesečnom časopisu za rezervne oficire, Adolf Nikol tretira problem odnosa odbrane zemlje i civilne zaštite. Pošto smatramo da je taj članak interesantan, donosimo ga u izvodu.

Pisac smatra da odsustvo zvanične doktrine u raznim oblastima nacionalne odbrane, nedostatak jedne jasno određene politike, odnosno nepoznavanje ove doktrine usled nedostatka zvaničnih informacija, doprinosi širenju netačnih vesti na štetu očekivanih ostvarenja i morala zemlje. I pored najosnovnijih pravila podele rada i međunarodnih zaštitnih konvencija u pogledu civilnog stanovništva, vrlo se često govori da postoji izvesna pometnja u pogledu raspodele dužnosti između boraca i neboraca. Predložena je opšta lična zaštita uprkos izvesne »opasnosti« koju predstavlja to davanje oružja svakome, tj. van okvira regularnih vojnih jedinica i potrebne discipline, i uprkos mogućih unutrašnjih borbi i verovatnih neprijateljskih represalija.

Pisac dalje iznosi da se posle mnogih diskusija u toku proteklih godina, kao i pod uticajem nedavnih događaja, danas izvesna organizaciona pitanja ne diskutuju više čak ni od strane odgovornih ljudi u Francuskoj. To je zato što ova pitanja rezultiraju mnogo više iz prirode same stvari i trenutne situacije nego iz međusavezničkih sporazuma. Zajednička odbrana, organizovana u cilju suprotstavljanja protivniku koji raspoláže velikim ljudskim masama, treba da reši problem jačine snaga i da osigura koordinaciju neophodnu za bolji doprinos u okviru celine. Međutim, snagu ove zajednice predstavljaje uvek i samo skup svih nacionalnih snaga koje učestvuju u njoj, odnosno, njena vrednost zavisiće, pre svega, od kvaliteta samih tih snaga, njihove pojedinačne organizacije prilagodene posebnim nacionalnim interesima svake od njih. Stoga je pisac mišljenja da treba ukratko izložiti značajne odluke, tj. rešenja doneta na nacionalnom planu, razmotriti ih, ukazati na njihove posledice prilikom primene na zajednicu i odrediti mere koje treba posle toga preduzeti.

On dalje ističe međusobnu zavisnost raznih grana nacionalne odbrane i potseća na koristi koje pruža takva nedeljiva zajednica kako odbrani zemlje, tako i civilnoj zaštiti.

Za odbranu zemlje te su koristi neosporne, pogotovu za aktivnu odbranu u svima njenim oblicima, bez obzira na oružje i primenjenu taktiku od strane jedinica ili službi stavljenih pod vojnu komandu. Usled nedovoljno organizovane francuske odbrane (podrazumevajući tu i civilnu odbranu), zemlja bi u slučaju agresije bila prepuštena surovoj invaziji, koju treba na svaki način sprečiti s obzirom na njene neposredne i dalekosežne posledice.

Što se tiče civilne odbrane, pomenuta nedeljivost zajedničkih napora dolazi takođe do velikog izražaja, naročito kod pasivne zaštite, koja čuvanjem ljudskih života i materijalnih dobara ima i zadatak da održi moral zemlje.

Pre početka jednog sukoba potrebno je, pre svake druge stvari, osigurati minimum sredstava potrebnih armiji za borbu i službi civilne zaštite za zaštitu lica i imovine. Da bi se istrajalo i konačno pobedilo, potrebno je takođe predvideti pojačanja (rezervu) u ljudstvu i materijalu, pri čemu treba sačuvati neophodnu gipkost u opštoj organizaciji nacije za ratno doba. U početku neprijateljstva, po mišljenju pisca, potrebe ratne privrede u širem smislu, tako važne za nastavljanje borbe i konačnu pobeđu, ipak ne bi smele da budu podmirivane na štetu vojne odbrane zemlje i civilne zaštite.

Problemi staranja o francuskoj Organizaciji službe sigurnosti boraca i neboraca, dobrom funkcionisanju aktivne i pasivne odbrane, punom doprinosu ratne privrede, održavanju reda na ulici, u privatnim preduzećima i javnim službama, predstavljaju probleme koji istovremeno interesuju i odbranu zemlje i civilnu zaštitu.

Pisac dalje pretpostavlja da u Francuskoj za vreme rata mogu eventualno nastupiti i neredi. Nered se u ratnim uslovima može pojaviti ili kao posledica neprijateljske vojničke akcije ili kao odraz nastale bede, odnosno uznemirenosti sta-

novništva u zemlji. Međutim, ako već postoji potreba da jedinice unutrašnje odbrane (zaštite) moraju intervenirati bez odlaganja na svako izazivanje neprijatelja i njegovih agenata, odnosno njegovih regularnih ili neregularnih trupa, ne treba dopustiti da izlišne intervencije proširuju atmosferu uznemirenosti i nepotrebnog nasilja nad stanovništvom. Poželjno je da održavanje reda u Francuskoj normalno vrše policijske snage, tj. jedinice obučene još u vreme mira za ove dužnosti, kao i žandarmerija i mobilna garda, kojima treba pripremiti pojačanja za ratno doba.

Što se tiče odbrane zemlje u okviru Zapada, pisac stoji na gledištu da treba organizovati nacionalnu armiju sa potrebnim aktivnim kadrom da bi se omogućila nastava i obuka po regrutnim centrima. Radi se o kadrovima aktivnih specijalista, ograničenog broja ali visokog kvaliteta, koji bi obučavali i vežbali mase rezervista, vršili regrutovanje, formiranje i usavršavanje kadrova rezervnih specijalista. Oni bi ujedno sprovodili mobilizaciju rezervnih formacija, određenih za brzo pojačanje međusavezničkih snaga za borbu, odnosno za pojačanje snaga za unutrašnju odbranu (zaštitu) nacionalne teritorije Francuske. Vrednost ovih formacija zavisiće od lične obučenosti svakog pojedinca, koja danas zahteva naročitu specijalizaciju usled raznovrsnog i komplikovanog naoružanja. Ta vrednost će dalje zavisiti i od zajedničke obuke, što će opet zahtevati polustalne jedinice, po mogućstvu sa stalnim kadrom, radi obuke u rukovanju oružjem i izvođenja praktičnih vežbi na terenu. Ustvari, ove bi vežbe bile neka vrsta probe za mobilizaciju.

Na kraju, pisac misli da na svaki način, s obzirom na stanje u zemlji, treba sačuvati red i zakoniti poredak u Francuskoj. Treba se strogo pridržavati zakonskih vojnih obaveza i od njih ne treba oslobađati nikog, sem u slučaju fizičke nesposobnosti. Tako isto ne treba dopustiti pokušaje izbegavanja ili odlaganja prilikom mobilizacije mladih godišta određenih za jedinice i službe koje treba odmah formirati.

(*L'officier de réserve*, jul—avgust 1953)

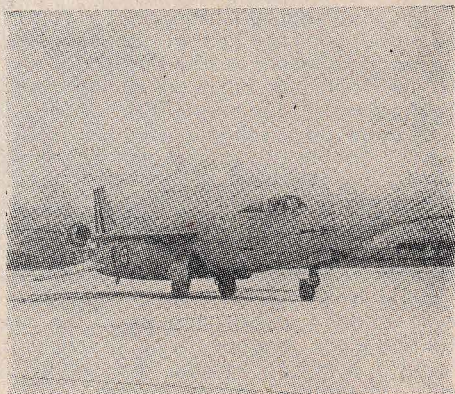
NOVI FRANCUSKI MLAZNI LOVAC-PRESRETAČ

Prvi francuski avion sa nadzvučnom brzinom u horizontalnom letu, *Trident*, ima mlazne motore smeštene u čunićima koji se nalaze na vrhovima krila. Ovaj brzi presretač u svom repu nosi i raketno punjenje, da bi time postigao veliku brzinu penjanja.

Kada je raketni pogon jednom iscrpen, laka težina ovog aviona omogućava manju brzinu spuštanja od makog drugog savremenog lovačkog aviona.

Trident se može smestiti na male i jevtine baze, a relativno prost nacrt aviona učiniće mogućnom njegovu masovnu i jevtinu izgradnju.

(*Military Review*, oktobar 1953)

MIŠLJENJE HOLANDSKIH VOJNIH KRUGOVA O STANJU NJIHOVE VOJSKE

Izgleda da holandski vojni krugovi nisu u potpunosti zadovoljni stanjem svoje vojske i odbranbenom politikom zemalja NATO-a.

Septembarski manevri, nazvani *Grand Repulse*, ukazali su na izvesne nedostatke u pogledu spremne i obučenosti holandske vojske. Ciljevi ovih manevara bili su da se isproba rasturanje većih jedinica na sitnije delove i primena maskiranja kako bi se izbegli ogromni gubici od snažnog dejstva današnjeg vazduhoplovstva. Baš po tim pitanjima su se i pojavile kritike među holandskim vojnim stručnjacima. Na manevrima su jasno uočeni propusti u pogledu discipline pešadiskih kolona na maršu, nedovoljne primene maskiranja i konstatovana je izvesna zakrčonest kolona i saobraćaja po putevima.

Holandski vojni krugovi traže sada uzroke ovim nedostacima. Preovlađuje uglavnom mišljenje da glavni razlog ovakvom stanju leži u zastarelosti većeg dela aktivnog oficirskog i podoficirskog kadra. Lek treba tražiti, kako oni tvrde, u produženju roka službe svih specijalista u vojsci, dok bi se rok službe ostalih smanjio.

Postoji i drugi problem, mnogo šireg značaja, o kome se takođe sada diskutuje u Holandiji. U jednom vrlo zapaženom članku, vojni hroničar *Haagshe Courant*-a želi da dokaže da, s obzirom na eventualnu upotrebu atomske bombe u budućem ratu, sadašnja odbranbena politika zemalja NATO-a treba brzo da bude prilagođena novim okolnostima. Evo uglavnom nekoliko ideja koje on izlaže u tom članku:

Pošto se zona dejstva jedne divizije u napadu (bilo da je u kolonama ili u rasutom rasporedu) približno poklapa sa zonom dejstva atomske bombe (upotrebljene nad Hirošimom), to da bi se izbegla mogućnost da jedna jedina atomska bomba uništi skoro celu diviziju, odnosno da bi se smanjili gubici, treba proširiti zonu dejstva jedne divizije. On smatra da sadašnja sredstva za vezu mogu potpuno da zadovolje pitanje komandovanja nad ovako proširenom zonom dejstva divizije.

U pogledu tehnike jedne divizije, koja je dosada obično bila grupisana na veoma suženom prostoru i slabo zaštićena, pisac članka je mišljenja da bi istu takođe trebalo razmestiti na većoj površini. Dok je pešak u svom ličnom skloništu, koje on može da iskopa za 20 minuta, zaklonjen od pritiska prilikom eksplozije, toplote i radioaktivnosti atomske bombe, to nije slučaj sa tehnikom pešadijske divizije.

To sve dokazuje da se borbena vrednost pešaka u budućem ratu povećava, dok se vrednost nezaštićene tehnike smanjuje.

Zato, zaključuje pisac, treba bez oklevanja izmeniti sadašnje odbranbene koncepcije u NATO-u.

Prema izvesnim podacima, vojni stručnjaci NATO-a već se duže vremena bave proučavanjem i ovog problema. Oni su dosada došli do nekih skoro revolucionarnih rešenja u odnosu na principe Klauzevica i Napoleona. Po njima bi se, sa gledišta zadovoljenja uslova što jače odbrane, želela koncentracija neprijateljskih trupa u napadu, kako bi se iste što uspešnije uništile atomskom bombom. Međutim, ako bi snage NATO-a bile u napadu, one bi se rasule u male grupe radi lakšeg infiltriranja kroz neprijateljski raspored. Ukoliko bi neprijatelj u tom slučaju upotrebio atomsko oružje, on bi na taj način i sebe samog izložio uništenju.

(*La Lanterne, Bruxelles, 22 oktobar 1953*)

ITALIJA

NOVA FORMACIJA ARTILJERIJE U ITALIJANSKOJ PEŠADISKOJ DIVIZIJI

Vodeći italijanski opštevojni časopis »*Rivista Militare*« doneo je u svom dvo-broju juli—avgust od 1953 godine članak artiljeriskog potpukovnika Enrica Ramela pod naslovom »Formacija artiljerije i potrebe za organizovanom vatrom u savremenom boju« iz kojeg u izvodu donosimo deo u kome pisac govori o novoj formaciji artiljerije u pešadiskoj diviziji.

Iz uvodnog dela članka vidi se da je u italijanskoj armiji u toku reorganizacija artiljerije u pešadijskoj diviziji i da je usvojena nova formacija koja se od dosadašnje umnogome razlikuje. Pisac zatim nastavlja:

Dosadašnja formacija predviđa u okviru pešadijske divizije tri artiljerijska puka od kojih prva dva imaju sledeći sastav:

- dva diviziona topova 88/27 (svaki sa dve baterije po 6 oruđa),
- jedan divizion haubica 149/19 (dve baterije po 4 oruđa), odnosno jedan divizion minobacača 120 mm (tri baterije po 6 oruđa).

Treći artiljerijski puk sačinjavaju:

- dva divizionna haubica 105/22 (svaki sa dve baterije po 6 oruđa),
- jedan divizion PA topova 40 mm (tri baterije po 6 oruđa),
- protivtenkovska grupa sastava: jedan motorizovani PT divizion i jedan divizion samohodne artiljerije.

Postoje razlozi koji nalažu primenu drukčije formacije divizijske artiljerije — takve, koja se u osnovnim crtama podudara sa formacijom koja je sada na snazi u američkoj armiji.

Cilj je ove promene da se ostvari jedinstvena formacija koja će važiti u svim armijama Zapadnog saveza. Ovo će učiniti da dođe do jednake organizacije i ujednačenja materijalnih sredstava i načina njihove upotrebe, što će se povoljno odraziti na integraciju oružanih snaga država članica Atlantskog pakta.

Novom formacijom, koja će se postepeno sprovesti u život, predviđa se da u sastavu divizijske artiljerije, pored komande, odeljenja specijalista i jedinice za vezu, budu sledeće jedinice:

- tri divizionna haubica 105/22 (svaki sa tri baterije po 6 oruđa),
- jedan divizion teških haubica 155/23 (tri baterije po 6 oruđa),
- jedan divizion PA topova 40 mm (četiri baterije po 8 dvocevnih topova 40 mm i 8 četvorocevnih mitraljeza 12,7 mm).

Potrebno je razmotriti do kakvih posledica dovodi ova promena formacije divizijske artiljerije. Da bi problem bio jednostavniji, nećemo razmatrati pt i pa artiljeriju.

I jedna i druga formacija predviđaju postojanje dela artiljerije koja bi se mogla nazvati artiljerijom tesnog sadejstva sa pešadijom, a u koju ulaze divizion 88 i 105 mm i deo artiljerije veće moći, sposobne da svojom masovnom vatrom pojača dejstvo prve gde to bude potrebno, odnosno da dejstvuje uglavnom po dubini.

Kod prvog dela od ukupno 8 baterija topova 88/27 (četiri divizionna) i 4 baterije haubica 105/22 (dva divizionna), koliko ih je bilo dosada, prelazi se na 9 baterija 105/22 (tri divizionna); kod drugog dela, od ukupno dve baterije sa po četiri oruđa 149/19 i tri baterije sa po 6 minobacača 120 mm, prelazi se na jedan divizion teških haubica 155/23 sa tri baterije po šest oruđa.

Iz ovoga proističu sledeće posledice:

1) Nešto je smanjen maksimalni domet prvog dela artiljerije: domet topova 88/27 iznosi 12 km, a haubica 105/22 11 km; kod drugog dela artiljerije prelazi se, međutim, od haubica 149/19 sa dometom 15 km i minobacača 120 mm sa dometom 6 km na teške haubice 155/23 sa dometom 15 km.

2) Zamenjivanjem kalibra 88 mm kalibrom 105 mm dobija se, računajući po pojedinom oruđu, umereno povećanje moći artiljerije tesnog sadejstva sa pešadijom, ali dok ova artiljerija primenom stare formacije može izbaciti na cilj, pri normalnoj brzini gađanja, nešto više od 3,2 tone olova u prvom minutu (pri čemu otpada oko 2.200 kg na 48 oruđa od 88 mm i preko 1.000 kg na 24 oruđa od 105 mm), dotle ona prema novoj formaciji može izbaciti svega 2,4 tone u istoj jedinici vremena i pri jednakoj brzini gađanja. Kod drugog dela artiljerije ova je razlika još osetnija u korist stare formacije (oko 1.700 kg prema 775 kg).

3) U sastavu artiljerije tesnog sadejstva sa pešadijom u dosadašnjoj formaciji nalazi se 2/3 topova i 1/3 haubica, dok se u novoj formaciji prelazi isključivo na haubice, čime se pruža veća mogućnost ubacnog gađanja, što je za naše zemljište veoma povoljno.

4) Od ranijih 6 divizionna (12 baterija) artiljerije tesnog sadejstva sa pešadijom prelazi se na 3 divizionna (9 baterija), a od ranija 2 divizionna (5 baterija) arti-

ljerije većeg kalibra na 1 divizion (3 baterije). Na ovaj način osetno se smanjuje jačina divizijske artiljerije; ovim smanjenjem, zajedno sa povećanjem kalibra, u znatnoj se meri smanjuju mogućnosti artiljerije u pogledu njenog prilagođavanja potrebama i dejstvu pešadije.

5) Veća težina haubice 105 mm nadoknađuje se u velikoj meri njenim boljim karakteristikama; iz istih razloga veća težina haubice 155 mm u poređenju sa haubicom 149/19 ne može izazvati zabrinutost. Gledano u celini, može se dakle reći da se situacija u pogledu brzine, premeštanja, zauzimanja vatrenog položaja i otvaranja vatre umnogome neće izmeniti.

6) Novu formaciju, u poređenju sa starom, karakteriše veća jednostavnost i homogenost sastava, zbog čega treba očekivati veću munjevitost dejstva.

Neposredno sadejstvo sa pešadijom načelno će se ubuduće ostvarivati u okviru pešadiski puk — artiljerijski divizion, za razliku od dosadašnje prakse, prema kojoj se ono odvijalo u okviru pešadiski puk — artiljerijski puk.

7) U okviru divizijske artiljerije uopšte ne postoje sredstva izričito namenjena za vođenje protivminobacačke borbe, a koja su toliko potrebna za smanjenje ubitačnog dejstva ovog oružja, koje se upotrebljava, uglavnom, da se ne kaže isključivo protiv pešadije.

Ukratko se dakle može reći da novom formacijom divizijska artiljerija povećava osobenost razornog dejstva, ali da se ujedno smanjuju mogućnosti njenog prilagođavanja dejstvu pešadije i njena ukupna moć, s obzirom da divizijska organska artiljerija jedva može zadovoljiti minimalne zahteve koje pred nju postavlja prosečan savremeni boj. Prema tome, smanjuje se i značaj zadatka artiljerije da dejstvuje u neposrednom sadejstvu sa pešadijom i unekoliko povećava značaj zadatka koji ona ima u vršenju snažnih daljih vatrenih udara.

Imajući u vidu poboljšanja koja se usvajanjem nove formacije postižu u izvesnom smislu, potrebno je, s druge strane, utvrditi šta bi trebalo preduzeti da bi se otklonili gore navedeni nedostaci.

Treba sasvim jasno istaći da je pešak taj koji prvi i u najvećoj meri oseti svako smanjenje efikasnosti artiljerije, pošto upravo on snosi teške i krvave posledice toga na bojištu.

Uočivši dva nedostatka koji proističu iz nove formacije divizijske artiljerije, a to su slabije prilagođavanje pešadiji i manja ukupna vatrena moć, izgleda da se prvi nedostatak može i mora otkloniti jačim i odgovarajućim pešadiskim naoružanjem, što će pešadiji omogućiti da izvršava one zadatke koje veći kolibri koji su danas predviđeni za artiljeriju, zbog bliskog otstojanja nisu u stanju da izvrše.

Za rešenje drugog nedostatka — manje ukupne vatrene moći — ne vidi se nikakav drugi efikasan izlaz sem da se pojača artiljerija van sastava divizije. To pojačavanje vršilo bi se u cilju efikasnijeg ispoljavanja masovnog i snažnog dejstva koje pešadisko naoružanje ne može ostvariti, a koje spada u zadatak artiljerije.

U napadnim dejstvima pogotovo ne može biti dovoljna vatra artiljerije koja se nalazi u organskom sastavu divizije, već je potrebno učešće brojnih i jakih grupa artiljerije ojačanja različitog sastava.

Nepovoljna strana artiljerije ojačanja satoji se u tome što pretstavlja podršku privremenog karaktera, koja, s obzirom da se ova artiljerija nalazi van organskog sastava jedinice, nije uvek blagovremena i dovoljno usklađena sa dejstvom pešadije. Zbog toga je artiljerija ojačanja pogodnija za potpomaganje dejstva onog dela divizijske artiljerije koji raspolaže većim kalibrom nego za ojačanje dela koji je namenjen da neposredno podržava pešadiju. Ovo je razlog koji nas navodi na to da izrazimo želju da se poveća organski sastav divizijske artiljerije, jer se jedino na taj način može obezbediti ona usklađenost i munjevitost dejstva iz kojih proističe ušteda krvi pešaka.

Naročito treba poželeti da se diviziji vrati minobacački divizion, pošto je važno da u sastavu divizije bude jedinica koja će se prvenstveno upotrebljavati za protivminobacačku borbu.

Ratna praksa pokazuje nam da gusti poreci artiljerije, koji su bili ostvareni u Prvom svetskom ratu, naročito na francusko-nemačkom frontu, nisu ostali usamljeni, već su u toku Drugog svetskog rata u velikoj meri prevaziđeni: od 200 oruđa na 1 km fronta kod Staljingrada do 290 oruđa kod Orel-Kurska, od 360 oruđa kod El Alamejna do 500 oruđa u Tunisu, pa sve do 610—650 oruđa na kilometar fronta kod Berlina — na svim frontovima ocrtala se konstantna tendencija sve masovnije upotrebe sve brojnije i sve jače artiljerije.

Ako se uzme u obzir da broj divizijske artiljerije iznosi 72 oruđa, to, u svetlu gore navedenih podataka, treba izvesti zaključak da će divizijska organska artiljerija u savremenom boju predstavljati vrlo mali procenat artiljerije koja će se ukupno upotrebiti.

Kada diviziju neće podržavati veći broj artiljerijskih grupa, ona će se, zbog elastičnosti organizacije, moći srazmerno lako uključiti u odgovarajuće pripreme divizijske artiljerije.

Ova elastičnost, međutim, očigledno ima svoju granicu. Ako jačina artiljerije koja podržava diviziju bude prelazila trostruku jačinu divizijske organske artiljerije, to se mora s pravom očekivati da će veza između komande artiljerije i područnih jedinica biti suviše spora i troma, izvršenje manevra vatrom problematično, te će se zbog nedovoljne okretnosti i sporijeg dejstva artiljerije izgubiti ono što se dobilo njenim masiranjem.

Kao logična posledica konstatacije sve većeg masiranja artiljerije na bojištu, javlja se potreba formiranja novih, većih artiljerijskih jedinica, objedinjenih u organsko-taktičkom i pozadinskom smislu, kao što su artiljerijske brigade i divizije. Velike artiljerijske jedinice, doduše, ne predstavljaju neku novost, jer su ih druge armije, bilo privremeno bilo stalno, već primenjivale, ali one kod nas još nisu prihvaćene.

R. M.

(*Rivista Militare*, juli—avgust 1953)

ŠVEDSKA

ODBRANBENI NAPORI ŠVEDSKE

U britanskom spoljno-političkom i ekonomskom časopisu »*Economist*«, iz pera njegovog švedskog korespondenta, objavljen je članak o odbrani Švedske, koji ovde donosimo u izvodu.

U početku članka napominje se da u promenljivom sklopu svetskih događaja i opšte međunarodne situacije, koja iz njih proizlazi, postoji izraziti paradoks koji se sastoji u visokom nivou bojne gotovosti koji održava »neutralna« Švedska. Ta činjenica nema nikakve veze sa nekim latentnim militarizmom, koji bi trebao da maskira političko bankrotstvo, već predstavlja razumne i uzdržane nacionalne napore za održanjem nezavisnosti i bezbednosti zemlje. Dalji paradoks je u tome što u toj zemlji, koja nije ratovala od 1814 godine, postoji izrazito vojnička tradicija, koju su daleko pre Drugog svetskog rata gajile i pothranjivale vlade koje su se oslanjale na pretežno socijalističke elemente.

Švedska, iako neutralna zemlja, nije posle rata podlegla primamljivom smanjenju i njihovi naponi u tom smislu, kako kaže pisac članka, mogu poslužiti za primer. No, da li je u uslovima sadašnje švedske politike moguće ostvariti dovoljno snažnu odbranu, to je posebno pitanje.

Švedska, iako neutralna zemlja, nije posle rata podlegla primamljivom smanjenju budžeta za odbranu, što ima da zahvali trima faktorima: pre svega, uspeh politike oružane neutralnosti ojačao je pozicije onih koji su je podržavali; zatim, pojava SSSR-a kao jedne od najjačih vojnih sila na svetu, dalo je opravdanja borbenoj gotovosti i spremnosti, i, najzad, pošto Šveđani nisu učestvovali u ratu, to nisu bili ni zahvaćeni pobeđničkim duhom posle ratne katastrofe, te su zadržali potrebnu razboritost i hladnokrvnost.

Prva grupa glavnih posleratnih planova za naoružanje sada je ispunjena, a novi planovi, za razne vidove i rodove, stavljeni su u pogon ili su podneti na odobrenje švedskom Parlamentu. 1952 godine je bio odobren sedmogodišnji plan izgradnje mornarice, koji obuhvata utrošak od 600 miliona kruna (oko 40 miliona funti sterlinga) za period 1952—1959. Ovaj plan je naknadno produžen do 1961. Postoji takođe i šestogodišnji plan naoružanja obalske artiljerije kao sastavnog dela mornarice. Što se tiče kopnene vojske, za nju je predviđen desetogodišnji program naoružanja u iznosu od 3.150 miliona kruna, dok je za vazduhoplovstvo predviđen sedmogodišnji program u iznosu od 350 miliona kruna godišnje.

Pored iznetog, zamašne sume novca su predviđene i za druge grane, kao što su: Civilna odbrana — u okviru budžeta Ministarstva unutrašnjih poslova, skladišta, skloništa za zaštitu iz vazduha i ostale mere ekonomskih priprema — u okviru budžeta Ministarstva trgovine, itd. U toku 1952/53 troškovi odbrane su izneli 1.570 miliona kruna, što pretstavlja 21,2% budžeta, odnosno oko 3,8% celokupnog nacionalnog dohotka.

Nešto od ovog novca utrošeno je na ratnu opremu stranog porekla, kao što su tenkovi *Centurion*, avionski motori *Rolls — Royce*, itd. Međutim, najveći njegov deo odlazi za švedski materijal, iako je on verovatno skuplji no u zemljama koje imaju veliku serisku proizvodnju. Švedska proizvodi mlazne lovce *SAAB J-29* i usavršene topove *Bofors*, kalibra 40 mm. Ovaj materijal se i izvozi, čime se pokriva deo deviznih troškova za druge artikle. Vrše se takođe naučna istraživanja u oblasti radara i dirigovanih projektila, dok atomska istraživanja nisu još došla do jačeg izražaja. S ozbirom da švedske oružane snage imaju defanzivnu ulogu, problem naoružanja je uprošćen (naprimer, ne postoji potreba za teškim bombarderima itd.).

U Švedskoj svi muškarci od 20 do 47 godine podležu vojnoj obavezi. Mlađa ili starija godišta koja su oslobođena službe u vojsci, nisu oslobođena od obaveza prema Nacionalnoj gardi ili Civilnoj odbrani. Period regrutske obuke traje 9 meseci, ali u obuku ulaze još tri vežbe »za osvežavanje«, koje traju po 30 dana — i obavljaju se u toku ostalog perioda vojne obaveze u celini. Za podoficire i specijaliste ove vežbe traju po 40 dana.

Švedski Generalštab se trudi da nedostatke ovako kratkih perioda vežbe reši na taj način što primenjuje savremene metode obuke još u građanstvu — na redovnim poslovima — i poziva na vežbu manje — više cele jedinice, a ne grupe pojedinaca odgovarajućih godišta.

Odbranbena propaganda. — Generalštab izdaje veliki broj publikacija, među kojima se ističe mesečni bilten pod naslovom »Kontakt sa oružanim snagama«. Švedska vlada povremeno deli brošure i spise kao što je bio onaj, koji je štampan u milion primeraka, pod naslovom »Ako dođe do rata«. U njemu su dati mnogi praktični saveti i objašnjenja dužnosti švedskih građana u slučaju rata, a odbačena je svaka pomisao na obustavljanje otpora — sve dok Šveđani budu imali oružje u svojim rukama.

Pored toga, pre nekoliko godina obrazovan je i Komitet za psihološko ratovanje, i to kao sastavni deo *totalne odbrane*. Civilna odbrana i njena budnost su na velikoj visini; mere predostrožnosti oko ključnih objekata i uređaja su vrlo jake. Pokret »Nacija i odbrana« ima 41 dobrovoljnu organizaciju.

Članak se završava konstatacijom da je materijalno najslabija tačka švedske odbrane nedostatak domaćih petrolejskih produkata, gume, hroma, tungstena i nekih drugih specijalnih artikala. No, Švedska se trudi da i tu stvori zamašne rezerve. U pogledu ishrane, ona je u stanju da sama zadovolji svoje potrebe.

(*The Economist*, 22 avgust 1953)